

## ADATOK.

### GAZDASÁGTÖRTÉNELMI OKIRAT-KIVONATOK AZ ESZTERGOMI FŐKÁPTALAN MAGÁN-LEVÉLTÁRÁBÓL.

#### II.

XV—XVI. század.

1406. A gszbenedeki apátság Nempthy (Németi) bars megyei birtokába egy egész telket (curiam) ad nemes Brian fiainak: Istvánnak és Jánosnak végzendő (hadi) szolgálatok kötelezettsége mellett. Ugyanott vannak szabadosok kúriái is (curia libertinalis), mely szabadosok többnyire hadi népek valának.

(11. fók, 1. nyaláb, 20—21. szám.)

1407. Frigyes gszbenedeki apát a peszéri malom bérét, a Peszér és Petend helységek után járó bért átengedi konventjének asztala és rubázata szükségletei fődözésére.

(12. f. 1. ny. 4. sz.)

1409. Kanizsai János esztergami érsek tiltakozása Szent-Györgyi Tamás (Themplinus) ellen, ki a pozsonyi kerületben dézsmát fizetni vonakodik.

(49. f. 2. ny. 9. sz.)

1410. Kanizsai János esztergami érsek tiltakozik az ellen, hogy Zsigmond király bizonyos Sáska Lőrincznek az érsekség esztergammegyei Segesd, más néven Szent-György nevű birtokát cserébe adta a nyitra megyei Szőlősért, noha Szőlős kevesebbet ér, mint Segesd.

(49. f. 2. ny. 10. sz.)

1412. Az esztergami káptalan kérelmére megtiltja Zsigmond király, hogy a szebelébiek fölött senki se ítélkezzék, tartozásaik miatt őket senki be ne foghassa, ha nem az esztergami káptalan és a helység esküdt polgárai. Ha pedig valamelyikök megfizetvén, amivel tartozik, távozni akar, szabadon távozhassék, mint minden más jobbágy.

(15. f. 4. ny. 2. sz.)

1414. Barán András visegrádi polgár visegrádi házát Péter-esztergami prépostnak 100 új forinton zálogba adja.

(50. f. 1. ny. 1. sz.)

1414. A pilismegyei csévi birtokba az esztergami érsek zálogjog czimén bevezettetik a király rendeletére, a budai káptalan bizonyosága mellett.

(49. f. 2. ny. 11. sz.)

1415. A somogymegyei Tapsony tőszomszédságában fekvő thurpeci birtok, melyet a sümegi sz. Egyedről nevezett monostor apátja már előbb zálogba adott Tapsonyi Antimos fia Jánosnak és Antimos unokája a Györgyfia Osvátnak, csereképpen örök birtokul rájuk száll.

(27. f. 2. ny. 5. sz.)

1418. A szebelébiek a Szent-Antalon és Egegen fizetendő vámok alól fölmentetnek.

(15. f. 4. ny. 6. sz.)

1418. De mert Kazai Kakas Gyula a szebelébi jobbágyokon erőszakkal mégis megvette Szent-Antalon a vámot, hosszú pörösködés után Kakas Gyula fej- és jószágvesztésre ítéltetett. Végre a királyi fölség előtt 1425-ben olyan barátságos egyezés jött létre, hogy az esztergami káptalan összes jobbágysai a szent-antali vám alól örök időkre fölmentettek.

(Ugyanott 7. szám és 1. f. 1. ny. 6. sz.)

1421. Zsigmond király vásártartási engedelmet ad a szebelébieknek.

(15. f. 4. ny. 10. 11. sz.)

1423. Kanizsai János esztergami érsek tiltakozása a hugy-ághi (Hugyag, Nógrádm.) birtokához tartozó Emre-Harasztja nevű cserjése és kőaljai erdeje elfoglalása ellen.

(49. f. 2. ny. 12. sz.)

1424. Apáthy vagyis Apátfölde pusztáját, mely Lehotha és Mohola birtokok közt fekszik, a gszbenedeki apát évi három márkáért bérbe adja Ebedeci Borgyu Imrének.

(7. f. 1. ny. 2. sz.)

1425. Pálóczi György esztergami érsek pozsonymegyei összes tizedeit (ide nem értve a quartákat, melyek a mesterkanonokat, és ismét negyedrészen a sedecima — a lelkészkedő papságot illette) Perényi Miklósnak 4000 forinton bérbe adja.

(49. f. 2. ny. 26. sz.)

1430. Tamásfia Mihály Baráti és Berneceze közt fekvő egész telkes birtokát Bernecezei Simónfia Jánosnak 8 arany forinton elzalogosítja.

(18. f. 4. ny. 19. sz.)

1434. Ghymeszi Forgách Péter, fia János és számosan mások a Forgáchok közül megidéztenek a király által, amiért a gszbenedeki apátság taszári birtokán a cserjéket levágatták. (Ez az ügy még 1494-ben is napirenden van.)

(4. f. 6. ny. 9. és köv. számok.)

1438. Pálóczy György esztergami érsek a dunai vizahalászatot Gadócz, Naszvad és Nándor közt (Komárom közelében) Erzsébet királynénak engedi át.

(49. f. 2. ny. 15. sz.)

1452. Hunyadi János országkormányzónak a korponai kapitányhoz adott rendelete, hogy az esztergami káptalan szebelébi és egyéb jobbágyaitól Szent-Antalon vámot ne követeljen.

(16. fiók, 1 ny. 4. szám.)

1453. Királyi, a béliekhez intézett rendelet, hogy az esztergami káptalan németi szölleiben kilenczedet szedjenek.

(16. f. 1. ny. 5. sz.)

1461. Bernecezi Bedegh Mihály ugyancsak Berneczén 3 forinton négy hold szántóföldet elzálogosít Syray Péternek a sági konvent előtt.

(18. f. 4. ny. 23. sz.)

1461. Ugyanazon Bedegh Mihály, ki már előbb két hold szántóföldet elzálogosított Baráti Chama Illésnek és fiának Balázsnak, most újabban zálogba ad nekik szintén két holdat egy arany forinton a sági konvent előtt.

(18. f. 5. ny. 1. sz.)

1461. Guthi Ország Mihály nádor az esztergami kincsörző kanonok tizedi negyedeit (quartáit) Perőcsénben, Mikolán, Pásztón, Kis-Pezeken 50 tiszta arany forinton kibérli.

(51. f. 2. ny. 14. sz.)

1462. Pozsony városa Szécsi Dénes biboros esztergami érsektől 2000 tiszta arany magyar forintot kölcsön vesz és szorosan kötelezi magát, hogy ez adóssága után évi 100 forint kamatot fizet. 1468-ban már mentegetődzik Pozsony városa, hogy szegénysége miatt nem volt képes a kamatot megfizetni.

(71. f. 1. ny. 2. 21. sz.)

1464. Mátyás király elrendeli, hogy a kamarai nyereségből az egész országban tizedet fizessenek az esztergami érseknek.

(49. f. 2. ny. 18. sz.)

1464. Berneczén tartózkodó Lőrinczfia György Farkas Györgytől átveszi ennek udvarházi telkét és valamelyes földeket 13 forinton a sági konvent előtt.

(18. f. 4. ny. 24. sz.)

1465. A gszbenedeki apátság csereképpen átveszi Saáry Péter székesfehérvári kincsörző kanonoktól, Saáry Barna, Fábrián és Gellért testvérektől a bars megyei Csitár és Tolmács birtokokat, nemkülönben az előbb Ujbányán, ezentúl pedig Garam-Szent-Bendeken szedendő vámot és viszont átadja nekik a külső-szolnokmegyei saághi és csongrád-megyei csantelki birtokokat azzal, hogy ha a feleknek idővel úgy tetszik, a cserét visszaállítják.

(12. f. 1. ny. 11., 12. 13. sz.)

1466. A gszbenedeki apát egy körmöczi házát a mézárszékkel együtt 300 arany forintért eladja.

(40. f. 5. ny. 14. sz.)

1468. Bernecei Nemes Mihály udvarházát tartozékaival osztályos atyafinak: néhai Kopasz Mihály János és László fiainak, továbbá Bedegh György Benedek fiának engedi át a sági konvent előtt.

(18. f. 4. ny. 25. sz.)

1468. Kopasz János és osztályos atyafiai elővételi jogot adnak Nemes Mihálynak és Bertalannak, nemkülönbén Erzsébetnek Csala István leányának és Ilonának, Csala Gergely leányának a sági konvent előtt, és huszonöt napig szavoknak állanak.

(Ugyanott, 26. sz.)

1468. Cher Péter és hitvese Borbála esztergami házokat zálogba adják 60 forinton Lábathlan Gergelynek.

(64. f. 1. ny. 11. sz.)

1468. Nemes Mihály és atyafiai a hontmegyei Bernecezen levő nemesi telköket a hozzá tartozó két kertjökkel, szöllejökkel, erdejökkel és földjeikkel 300 forinton előörökítik az esztergami káptalannak a budai káptalan előtt.

(18. f. 4. ny. 27. sz.)

1470. Boznay János leánya Zsófia férjezett Földes János Esztergam-Ujvárosban (Vizivárosban) fekvő házát 25 forinton zálogba adja Lábathlan Gergelynek.

(64. f. 1. ny. 17. sz.)

1470. Királyi rendelet több rendbeli, pilis-, nógrád- és hont vármegyei vámszedőkhöz, hogy az esztergami káptalan jobbágyaitól se révvámot, se szárazvámot szedni ne merészeljenek.

(16. f. 1. ny. 11. 12. sz.)

1476. Mátyás király megerősíti Béla királynak 139-ben kelt azon szabadalmát, hogy az esztergami egyház népeitől senki se merjen adót szedni és hogy Esztergam érseki városban a vásárok nyolcz napig tartsanak.

(49. f. 2. ny. 20. sz.)

1480. Az esztergami káptalan érsekét megillető nyitra-, komárom- és nógrád-megyei dézsmákat 4000 arany forinton bérbe vette, mely bérösszeg átvételét Lábatlani Gergely, az érseki jövedelmek kezelője nyugtatja.

(48. f. 2. ny. 5. sz.)

1483. Ujlaki Csögyártó Máté budai házát, mely a szent Pál utcájában, mely István és Bertalan asztalos (mensator) házaik szomszéd-ságában fekszik, 400 forinton előörökíti Lábathlan Gergelynek.

(64. f. 1. ny. 14. sz.)

1485. Pallogyai Liptay János és Reegi Chama Gergely, egyetértve feleségeikkel, bars megyei nemesényi birtokukat, öt jobbágytelket t. i., Deleszléni nemes Tamás és Zsigmond uraknak, az ország bírāja előtt zálogba adják.

(4. f. 2. ny. 8. sz.)

1487. Margit, Lenárd mészáros özvegye budavári házát a szombati utczában, a zágrábi püspökség és Zekel Antal házaik szomszédságában, 232 forintért eladja Tharathay Tamás esztergami kanonoknak.

(64. f. 1. ny. 11. sz.)

1487. A gszbenedeki apát bakabányai malmát évi 16 forint bérért a selmeczi kamara kamarásának bérbe adja.

(40. f. 5. ny. 36. sz. V. ö. 40. f. 6. ny. 6. számával)

1491. Az esztergami káptalan budai kőből épült házát, mely Szt.-Pál-utczában István asztalos és János üveges házaikkal szomszédos, és melyet a káptalan Lábathlani Gergelytől örökölt, bérbe adja Czaithner Fülöpnek és Orsolya hitvesének oly föltétel mellett, hogy 8 forintot a pálosok örményesi kolostorának, 8 forintot pedig a káptalannak magának fizessenek évenként.

(64. f. 1. ny. 19. sz.)

1491. Fogelbaider András és felesége Budán az újpesti hegyen levő házokat, 800 arany forinton, amennyiért valamely zsidótól visszaváltották, eladják Pemflinger Jánosnak.

(64. f. 2. ny. 3. sz.)

1493. Estei Ipoly esztergami érsek nógrádmegyei Vas-liká nevű jóságában az oroszok részére határjárás végeztetvén, ellenmondásra talál.

(49. f. 2. ny. 21. sz.)

1493. Dereszlényi Tamás és Zsigmond testvére nevében azon nemcsényi öt jobbágytelket, melyek előbb néhai Palogyai Liptay János, ennek Veronika özvegye, néhai Reeghi Csama Gergely, ennek Dorottya özvegye és Reeghi Csama István Katalin felesége birtokát képezték, tizenkét arany forinton bérbeadja a gszbenedeki apátságnak a sági konvent előtt.

(4. f. 2. ny. 14. sz.)

1493. Kerziholezi Dachó László és fia Péter, néhai Dachó György fia Lázár, özvegy Blásyné Margit és Zsófia néhai Dachó Dömötör leányai a bars megyei Nemcsényben levő összes részirtokait, udvarházokkal, halastavokkal, nemkülönbön györki, pálvölgyi és ravaszszegi jóságaikkal (predia) együtt kétszáz aranyforinton örökítik a gszbenedeki apátságnak a sági konvent előtt azzal, hogy a nevezett apátságot a fölsorolt birtokokban megvédeni nem tudnak, a 200 forintot visszaadják.

(4. f. 2. ny. 18. 19. sz.)

1493. Mezőkeszei Palásthy András nemcsényi tiz jobbágyi telket, az öt megillető udvarház részével, malomhelyekkel, nemkülönbén a györki, pálvölgyi, ravaszszegi és királyréti részbirtokokkal a gszbenedeki apátságnak 200 aranyforinton előörökíti a sági konvent előtt.

(4. f. 2. ny. 20. 21. sz.)

1493. Dorottya Chamai Gergely özvegye és fia Benedek nemcsényi birtokrészőket 24 aranyforintért elzálogosítják a gszbenedeki apátságnak a nyitrai káptalan előtt.

(4. f. 2. ny. 15. sz.)

1495. Róbert ötvös és hitvese Magdolna budai házokat, mely fekszik a győri káptalan és Péter mészáros özvegye házaik szomszéd-ságában, 200 frton eladják Mihály milkói püspöknek.

(64. f. 1. ny. 21. sz.)

1495. Az esztergami érsek rendelete drégelyi és hidvégi vámszedőihez, hogy az esztergami káptalan jobbágyaitól vámot ne szedjenek.

(16. f. 2. ny. 5. sz.)

1496. Kétházi Pál esztergami nagyprépost Geberjenházai Ispány Péter bajoni birtokát Esztergam mellett 200 forinton zálogba veti.

(50. 1. ny. 2. sz.)

1496. A gszbenedeki apát vizesbakai, másként tót-bakai vagy prandorfli érczüzőjét bérbe adja.

(40. f. 6. ny. 8. sz.)

1496. Néhai Kesziholezi nemes Dachó Dömötör fiai: László, Péter, Lázár és leánya Zsófia, Mezőkeszei Palásthy András, Palásthy György, András és Mátyás, Kis-Jókai István és Benedek, Baczófalvai Beregh Antal fia János, a néhai Zelecsényi Simon leánya, Lósi Zsigmond Ilona leánya és Baróczy Zibina fölvallják a sági konvent előtt a gszbenedeki apátság részére a Bars vármegyében fekvő Györköföldje, Pálvölgye, Ravaszszeg és Királyrétye nevű birtokaikat, továbbá ebedeczi jószágokat Oszna földjével Oszna és Zvinár nevű folyókkal és lothi birtokukkal együtt, mely előörökítéshez Reghi Chama Gergely és Dorottya fia Benedek, az összes nemzetség nevében, kielégítettven 200 aranyforinttal, hozzájárul.

(4. f. 3. ny. 1. 2. sz.)

1501. Kukini László deák eladja budavári, az ötvösök utcájában, Imre és István ötvösök házaik szomszéd-ságában levő házat Kétházi Pál esztergami nagyprépostnak 800 forintért. E házat a prépost az esztergami káptalannak hagyta (1502), mely azt 1505-ben Péter ötvösnek 28 forint évi bérért átengedte.

(64. f. 1. ny. 25., 26., 28., 29. 30. sz.)

1501. Harber Mátyás budai házát a szent Pál-utczában, Zerold János és Péter pap házaik szomszédságában, eladta 90 forintért azzal, hogy a házban megmarad lakónak és évi 8 forint bért fizet a pálosoknak.

(64. f. 1. ny. 23. 24. sz.)

1502. II. Ulászló király Bakócz Tamás biborosnak és esztergami érseknek Esztergam városát minden jövedelmével együtt zálogba veti.

(49. f. 3. ny. 1. 3. sz.)

1504. A pesti polgárok Szakácsi Balázs házát és némely más jószágát 2882<sup>1</sup>/<sub>2</sub> forint adóssága fejében Bakócz Tamás érseknek itélik oda.

(64. f. 2. ny. 4. sz.)

1504. II. Ulászló király Bakócz Tamás biboros és esztergami érsektől az 1402-ben kölcsön vett 4000 forintot fölül még 2000 aranyforintot, tehát összesen 6000 forintot vesz föl, mely tartozásáért nemcsak leköti Esztergam városát, hanem annak birodalmába az érseket beigtattatja.

(49. f. 3. ny. 2. 7. sz.)

1504. Nyenyei Mocskos György, ki pört indított a gszbenedeki apátság ellen a néhai Palásthy András nemcsényi birtoka végett, meghalván, fiai: Péter, János, Gergely, Balázs és Ferencz, azonképpen leányai: Anna, Ilona és Katalin nádori parancsra a sági konvent elé idéztetnek, hogy pörük jogosságát bebizonyítsák.

(4. f. 3. ny. 3. sz.)

1505. II. Ulászló király három sajátkezű levele Bakócz Tamáshoz, melyekben követségekre szükséges pénzt kér tőle.

(49. f. 3. ny. 11., 12., 13. sz.)

1505. A gszbenedeki apát megkeresésére a sági konvent eltiltja Mocskos Györgyöt azon nemcsényi birtokrészek elfoglalásától és letartásától, melyeket az apátság néhai Palogyai Liphay Jánostól, Reegi Chama Gergelytől, ezek özvegyeitől: Veronikától és Dorottyától, néhai Chama Gergely Benedek fiától, néhai Györös Jánostól, Dacho-Nyenyei Dachó István unokájától, Palásthy István fiától Györgytől, Kesziholczi néhai Demeter faitól: Lászlótól, Pétertől, Lázártól és leányától: Zsófiától és Nyenyei Mocskos Györgytől megvett.

(4. f. 3. ny. 5. sz.)

1505. A gszbenedeki apátságnak a Palásthy András-féle ötödfél telkét, melyeket az apátság előbb Bogdáni Nagy Illéstől zálogjogon bírt, aztán Palásthy Györgytől örök aron megvett, Nyenyei Mocskos György hatalmasul elfoglalván, a király parancsára a sági konvent által megidézttetik.

(4. f. 3. ny. 4. sz.)

1505. A gszbenedeki apátság nemcsényi birtokrészei hatalmaskodó elfoglalása miatt Palogyai Liphay János és Reégi Chama Gergely özvegyei: Veronika és Dorottya, azonképpen Reégi Chama Katalin Mocskos György felesége, a vizsgálat ellenök megejtetvén, a király parancsára a sági konvent által megidéztetnek.

(4. f. 3. ny. 6. sz.)

1514. II. Ulászló király inti Bars vármegyét, hogy az esztergami káptalan dézsmáját rendesen beszedetni engedje.

(48. f. 2. ny. 21. sz.)

1515. II. Ulászló király meghagyja Bars vármegye ispánjának és alispánjának, hogy szigorúan járjanak el azok ellen, kik az esztergami káptalan dézsmaszedését gátolják.

(48. f. 2. ny. 22. sz.)

1518. II. Ulászló király kötelezője, melyben elismeri, hogy Bakócz Tamás biborosnak és konstantinápolyi patriarkának 500 frttal tartozik.

(49. f. 3. ny. 15. sz.)

1518. A király parancsára megintetik a gszbenedeki apát és monostor, hogy Dachó-Nyenyei Dachó György nemcsényi birtokrészeit adja vissza, különben megidéztessek.

(4. f. 3. ny. 7. sz.)

1520. Estei Ipoly egri püspök kötelezője 2088 forintról, melyeket Bakócz Tamástól kölcsön vett.

(49. f. 3. ny. 16. sz.)

1521. Várday Pál választott veszprémi püspök és II. Lajos király kincstárnoka, Ujlaki László Bosnya hercege és országbíró jelenlétében Bakócz Tamásnak 2500 forint megfizetésre kötelezi magát, mit ha nem teljesítene, följosítja az érseket, hogy esztergammegyei Gyermend nevű birtokát elfoglalhatja.

(49. f. 3. ny. 17. sz.)

1522. Inanchi Pál és István fia, kit Thompai Peres Györgynek leányával asszonyonnyal nemzett, ez pedig leánya volt Palásthy Benedek leányának Borbálának, továbbá Csehy Ágoston és Palásthy Benedek leánya Dorottya házastársak fia György, a maga édes nővére Hedvig Dyvai Vas Benedek özvegye és ennek Gáspár fia nevében is, nemkülönbén Csehy Mihály fia János, ki unokája vala Csehy Ágostonnak és Katalin feleségének, azonképpen Márta, ki testvére vala Inanchi Pálfi Istvánnak, egyébként pedig felesége Chalanyai Sebestyénnek, — a gszbenedeki apátságnak 300 forinton előrkítenek hat nemcsényi jobbágytelket a sági konvent előtt.

(4. f. 3. ny. 8. sz.)

1522. A gszbenedeki apátság nemcsényi hat jobbágytelket, melyeket Zalaspataki Olá Jánostól 109 forint erejéig zálogba vett, ugyanezen összegben elzalogosítja Zablati Lőrincznek és fiainak: György-, Jeromos- és Máténék, kik viszont a gszbenedeki konvent előtt ugyanezen hat jobbágytelket elzalogosítják egyszáz forinton nagyságos Nagy-Lúcsei Dóczy Ferencznek és általa Miklós, László és Gábor fiainak.

(Egyszerű másolat 4. f. 3. ny. 9. sz.)

1524. Bory Mátyás elismeri, hogy mint az esztergami káptalan dézsmabérlője 55 forinttal hátralékban maradt, melyeket ha meg nem fizetne, a káptalan lefoglalhatja hontmegyei egyházas-nyéki birtokát.

(48. f. 2. ny. 23. sz.)

1525. Péterkovács Benedek megtelepedvén és házat építvén a barsmegyei Orovniczán, a gszbenedeki apát által 14 évre a földbér fizetése alól fölmentetik.

(13. f. 1. ny. 2. sz.)

1526. A szebelébi bírónak és eskütteknek engedelem adatik arra, hogy a gonosztevőket területeiken befogják és megbüntessék.

(16. f. 2. ny. 8. sz.)

1527. János király megtiltja híveinek, hogy az esztergami káptalan szebellébi birtokán megszálljanak, kárt, zavart okozzanak, hatalmaskodjanak.

Ugyanő fölmenti őket minden adó alól.

(16. f. 2. ny. 9. 10. sz.)

1527. Verbőczy István királyi kancellár Kosztonchának nevezett Egyházas-Nyéket Hont vármegyében, melyet magtalanul elhalt Zobi Jánosfia Péter után királyi adományul kapott, a maga és Katalin felesége lelke üdvéért, János király hozzájárultával, az esztergami káptalannak ajándékozza.

(17. f. 2. ny. 1. és 5. sz.)

1528. Révay Ferencz, a király személyes jelenlétének helytartója és Révay István, a naszádosok kapitánya, nyéki birtokaikat az esztergami káptalannak 1500 forintért előörökítik.

(17. f. 2. ny. 6. 7. sz.)

1528. Vértesi Miklós panasza Kálnai György és Usai Miklós ellen, hogy jöllehet együtt vették bérbe Bát helység tizedét az esztergami káptalantól, panaszost az alperesek a haszonban nem részesítették.

(48. f. 2 ny. 24. sz.)

1528. Nádasdy Tamás arra kéri az esztergami káptalant, hogy „Kiss-Nyittrakés“ tizedét a király számára engedje át.

(48. f. 2. ny. 25. sz.)

1528. Komjáti Patváz Mátyás és Szabó Pál az izméli, salgójerüki és Zolyi dézsmát az esztergami káptalantól bérbeveszik.

(48. f. 2. ny. 26. sz.)

1529. János király Várday Pál esztergami érseknek, hű szolgálatai jutalmául, a nyitrai megyei Jathó nevű örökös birtokát adományozza.

(49. f. 3. ny. 18. sz.)

1529. Néhai Bory Mátyás egyházas-nyéki birtokaiba, tartozásai kiegyenlítése czímén, az esztergami káptalant, a király rendeletére igtatják.

(22. f. 3. ny. 25. sz.)

1529. A tót-bakai zúzót (molendinum minerale) évi tizenhat frtért a bakabányai polgárok bérbe veszik a gszbenedeki apáttól.

(40. f. 7. ny. 25. sz.)

1530. Verbőczy István, János király titkos kancellárja, azon arany- és ezüst szerekért, melyeket a király és ország szükségei fődözetére a Bakócz-kápolnából kézhez vett, a hontmegyei Fölső és Alsó-Nyéket és Neklinczet nemkülönben Herencsényi István hontmegyei Vécse nevű birtokát, azonképpen Gyarmati Balassa Ferencz nógrádmegyei Bussa birtokát igéri; ezidőszerint azonban csak hontmegyei Inám és a nógrádmegyei Szátok és Csesztvé nevű részirtokait adja. János király ez intézkedést helybenhagyja és az adott ígéretkehez hozzájárul.

(17. f. 2. ny. 12. 17. sz.)

1530—1725. Az esztergami érsekekhez és tisztjeikhez intézett, a gazdaságot érdeklő különféle levelek.

(49. f. 8. ny. 1—56. sz. továbbá 10. ny. 3—19. sz.)

1531. I. Ferdinánd király, azonképpen Rogendorff Vilmos királyi udvarmester meghagyják a nyitra- és barsmegyeieknek, hogy az esztergami káptalannak tartozó tizedet megadják.

(48. f. 2. ny. 27. 28. sz.)

1534. Pindlinger István a királyi fölség magyar kamrájának kamarása kötelezője 750 forintról, mennyivel Kis-Hont vármegye tizedárendája fejében az esztergami káptalannak tartozik.

(48. f. 2. ny. 29. sz.)

1535. I. Ferdinánd király rendelete a rimaszombatiak részére, hogy az esztergami káptalannak tizedjüket megfizessék.

(48. f. 2. ny. 30. sz.)

1536. Josephith Ferencz zengi püspök, mint a gszbenedeki apátság kormányzója bizonyítja, hogy az esztergami káptalan a mondott apátság javait 2000 magyar forinton a világiak (bitorlók) kezéből megváltotta.

(40. f. 7. ny. 27. sz.)

1538. Thurzó Elek kötelezője 500 frtról, amennyivel az esztergami káptalannak bérletképpen tartozik a kis-nyitrai kerület tizede után.

(48. f. 2. ny. 23. sz.)

1540. Az esztergami káptalan dékánja a sági konvent előtt megesküszik, hogy Hrussói János némely bars megyei kibérelt tizedek után 235 forinttal tartozik.

(48. f. 2. ny. 31. 32. sz.)

1541. A sági konvent jelentése, hogy Csábrághi Pálffy Pétert és Dobrakuttyai Zekel Ferenczet, kik a hontmegyei Tergenyé és Pezek birtokaikon az esztergami káptalantól a tizedet megtagadták, a király rendeletére megidézte.

(48. f. 3. ny. 1. sz.)

1542. A királyi helytartó megidézetti az esztergami káptalan megkeresésére Nagy-Lúcei Dóczy Miklóst, ki a bars megyei Susól után a tizedfizetést megtagadta.

(48. f. 3. ny. 2. sz.)

1543. Idézölevél a Penflinger utódai ellen, kik az esztergami káptalannal szemben hátralékban maradtak a kishonti tized-bérösszeggel. Azonképen nagyságos Gyarmathi Balassa Zsigmond ellen, ki a bozóki monostor tizede után járó 100 forint árendát bitorolta.

(48. f. 3. ny. 3. sz.)

1545. A királyi helytartó megidézetti nagyságos Losonchi István és Gyarmathi Balassa Menyhért urakat, amiért az esztergami káptalannak nem fizették meg a barsi és honti tizedek után az őket kötelező bérösszeget.

(48. f. 3. ny. 5. sz.)

1547. I. Ferdinánd király levele Hrussói Jánoshoz, hogy az esztergami káptalannak az azt megillető tizedet megfizesse.

(48. f. 3. ny. 11. sz.)

1551. Idézölevél Bánffy Katalin ellen, ki a „kis-nyitrai” tizedet kibérelvén, 100 forinttal hátralékban maradt.

(48. f. 3. ny. 10. sz.)

1553. I. Ferdinánd király levele Guthi Ország Kristófhöz, hogy az esztergami káptalan rimaszombati tizedét ne bitorolja.

1553. Ugyancsak annak levele Székel Miklóshoz, hogy az esztergami káptalan akarata ellenére ne ártsa magát a honti tizedügybe és ne zavarja azokat, kik a mondott tizedet megfizetik.

1553. Ismét I. Ferdinánd király levele a csábrági várkapitányhoz, ki a nyéki kilenczedet és tizedet hatalmasul elvette.

1553. És ismét I. Ferdinánd király levele Ország Kristóf és Losonczy István özvegye, Pék Anna ellen, hogy az esztergami káptalan rimaszombati, viski és suráni, hatalmasul lefoglalt tizedeit térítsék meg.

(48. f. 3. ny. 12—15. sz.)

1554. Ítélet az esztergami káptalan javára Deseő János ellen, k. a nagy-emőkei tizedet, a honti főesperes kárára hatalmasul lefoglaltai

(48. f. 3. ny. 16. sz.)

1555. Miksa király rendelete Hont és Bars vármegyék közönségeihez, hogy a vármegyéikből kikerülő tizedet vagy magok vegyék bérbe, vagy ha ezt tenni nem akarják, mást a bérbevételnél ne gátoljanak.

(48. f. 3. ny. 17. sz.)

1555. Királyi rendelet a magyar kamrához, hogy a honti tized pénzértékét, akár a kamra béreli azt, akár mások bérik, az esztergami káptalannak megfizesse és jobbágyait jogaikban megtartsa.

(48. f. 3. ny. 20. sz.)

1556. I. Ferdinánd meghagyja komáromi kapitányának, hogy az esztergami káptalant segítse azok ellen, kik a tizedet megadni nem akarják. Hasonló parancs ment a zólyomi kapitányhoz is.

(48. f. 3. ny. 21. 22. sz.)

1559. Miksa király rendelete Hont és Nyitra vármegyékhez, mely szerint az esztergami káptalannak joga van tizedét természetben is beszedetni, s azt bérbe adni nem köteles.

(48. f. 3. ny. 26. 27. sz.)

1563. A rimaszombatiak területök tizedét az esztergami káptalantól bérbe veszik.

(11. iszák-capsa, 1. ny. 20. 21. sz.)

1563. A szakolczaiak tizedöket meg nem fizetvén az esztergami szentszék elé idéztetnek.

(49. f. 4. ny. 9—14. sz.)

1566. Az esztergami érsekség predialis nemeseinek udvari ispánja (palatinus) tiltakozik az esztergami káptalan előtt Gyepes Péter ellen, ki a bars megyei Tekenős-Völgyet, más néven Csekét elfoglalta.

(49. f. 4. ny. 24. sz.)

1573. Peéri Dömötör deák (Literatus) a szébelébi bírónak és esküdteknek elad Chepi-Peéren 30 hold szántóföldet 18 magyar frton.

(16. f. 3. ny. 8. sz.)

1575. A rimaszombatiak a föl vállalt tizedárendából az esztergami káptalanhoz leengedésért folyamodnak.

(11. irgák, 1. ny. 28. sz.)

1576. Lupporelai Krusics János gróf bérbe veszi a némethi, szebelébi, gyerki, baráti, nyéki és csábrági tizedet az esztergami káptalantól 932 magyar forinton.

(48. f. 4. ny. 2. sz.)

1587. Az esztergami érseki szék üresedése idején befolyt jövedelmek hova fordítását számon kérik királyi és káptalani biztosok.

(49. f. 9. ny. 6. sz.)

Közli: *Pór Antal.*

---

*Jegyzet.* Utóiratképpen megjegyzem, hogy az esztergami levéltárakból, ide értve a primásit, szent-benedekit, megyeit és városit, — keveset mondok állítván — legalább tízennyi regestát lehetne kivonni, nevezetesen a kilenczedre, tizedre, egyéb adónemekre, bevételekre és kiadásokra vonatkozókat. Érdekes leltárak is vannak ott. Hanem én agg, hetven éves ember, egyéb elfoglaltságom mellett, ilyesmire — sajnos — már nem vállalkozhatom.